

Naast *calliger* beschrijft *Viets* in 1930 2 subspeciës, *obtusipalpis* en *latilaminata*. Vergelijk ik mijne inlandsche exx met deze vormen, dan beantwoordt geen enkele volledig aan een dezer. Integendeel is de variabiliteit weer grooter, echter onthoud ik mij ook in dit geval van het geven van nieuwe namen. Hiermede wordt tegelijk bedoeld dat deze subspec. m.i. geen reden van bestaan hebben.

's Hertogenbosch.

A. J. BESSELING.

Nog eens de twee *Ortholitha*'s.

In Entomol. Berichten, deel 10, p. 322, Mei 1941, heb ik er de aandacht op gevestigd, dat *Ortholitha mucronata* Scop. (*plumbaria* F.) blijkens de onderzoekingen van *Hoffmeyer* een tweelingsoort is, die uiteenvalt in een „vroeg” en een „late” soort. Na het verschijnen van mijn artikel heb ik van een aantal exx. uit de collectie-*Van der Meulen*, die naar hun tekening niet met zekerheid te bepalen waren, eveneens genitaliënpraeparaten vervaardigd, die niet de minste twijfel lieten over de soort, waartoe de betreffende exx. behoorden. De heer *Doets* heeft in 1941 beide *Ortholitha*'s speciaal in het oog gehouden en stelde vast, dat nog slechts een enkel afgevlogen ex. van de vroeg soort rondvloog, toen de eerste van de late begonnen te verschijnen. Waarschijnlijk zal er in normale jaren, wanneer de vroeg op tijd verschijnt, meestal een periode voorkomen, dat geen enkele *Ortholitha* op de heide rondvliegt, de vroeg niet meer en de late nog niet. We zullen daar in de komende jaren op moeten letten.

In Juli 1941 verscheen een prachtig artikel over beide soorten van Dr. F. *Heydemann* („Neuer Beitrag zur Kenntnis von *Ortholitha mucronata* Scop. und *plumbaria* F.”, Stett. Ent. Z., vol. 102, p. 1—28), waarop ik reeds eenigszins gehoopt had, daar de auteur al twee uitvoerige publicaties aan *plumbaria* gewijd heeft (1925 en 1930). Ik merkte reeds op, dat de door *Hoffmeyer* opgegeven verschillen in de tekening (middenstip en postmediaanlijn) niet bijster constant zijn en bij het doorwerken van groote series blijkt dit nog duidelijker, al blijft het een feit, dat de meerderheid der vroeg exx. een streepje in het middenveld heeft en het gros der late een stip. *Heydemann* wijst op enkele andere verschillen, die waarschijnlijk wel zoo bruikbaar zijn. Bij de vroeg soort is de basaallijn in den regel zwak ontwikkeld of ontbreekt geheel, bij de late is deze lijn even duidelijk als de twee andere. De middenstip der vvl's staat bij de vroeg bijna altijd in het midden, bij de late meestal dicht bij de antemediaanlijn. Aan de onderzijde der vvl's is de middenstip bij de vroeg meestal veel duidelijker dan bij de late.

Ook vond Heydemann verschillen in de palpen, de sprieten der ♂♂ en, behalve de reeds door Hoffmeyer vermelde, nog andere verschillen in het copulatie-apparaat der beide seksen. Dat het inderdaad soorten zijn, staat dan ook onomstootelijk vast. Daar de Kieler Lepidopteroloog over een uitgebreid Europeesch materiaal beschikte, was het hem tevens mogelijk de nomenclatuurkwestie tot een definitieve oplossing te brengen. De vroege soort moet heeten: *Ortholitha mucronata* Scop. en de late *Ortholitha plumbaria* F.

De variabiliteit van beide soorten is zeer interessant. Onze hoofdvorm van *O. mucronata* Scop. is niet de typische met lichte vvl's. en twee donkere lijnen. Deze bovendien tamelijk groote vorm komt bij ons weinig voor, wat eigenlijk ook voor de hand ligt, daar Scopoli de soort naar exx. uit de Krain beschreven heeft. Onze meeste exx. hebben op een lichten ondergrond meestal nog een duidelijke scherp getande dwarslijn (f. *extradentata* Prout) en zijn vrij klein.

Bij *O. plumbaria* F. heeft de typische vorm grijsachtige vvl's. met 3 duidelijke donkere dwarslijnen. Ook bij deze soort is dit niet onze hoofdvorm. Onze meeste exx. hebben een donkere beschaduwing aan de binnenzijde van de post-mediaanlijn (f. *umbriifera* Hdm.). Het gevolg is dat, wanneer van beide soorten een flinke onuitgezochte serie naast elkaar wordt gezet, de vroege een lichte soort is en de late een donkere.

De vormen lopen bij beide *Ortholitha*'s overigens grootendeels parallel. Beide hebben een vorm met effen donkergevuuld scherp afstekend middenveld (zeldzaam), met sterk versmald middenveld (zeldzaam), met eenkleurig donkere zwartachtige vvl's. en licht afstekende dwarslijnen (bij de vroege soort in ons klimaat meer dan bij de late), vermoedelijk ook zonder middenstip (stellig heel zeldzaam; ik ken nog geen enkel ex.), enz. Maar er zijn ook vormen, die slechts bij een der beide soorten voorkomen. Zoo is de prachtige *multistrigaria* Hdm. (4 lichte lijnen op donkeren grond) alleen van *O. mucronata* bekend (bij ons vrij zeldzaam).

De rupsen leven voornamelijk op *Genista pilosa* L., maar Boldt (in litt.) vond ze ook op *Sarothamnus* (echter alleen die van *mucronata*!) en op *Calluna vulgaris* Hull (voor zoover hij zich herinnert ook alleen de vroege): Dit moet natuurlijk opnieuw onderzocht worden.

Het is niet uitgesloten, dat de vroege *O. mucronata* in gunstige jaren bij ons een partieele tweede generatie voortbrengt. Ook daar moet in de toekomst scherp op gelet worden.

Amsterdam, 1941

B. J. LEMPKE.